

รับมือกับสังคมผู้สูงอายุของญี่ปุ่น

- AGING SOCIETY IN JAPAN -

ข้อเท็จจริง

ในปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาแล้ว มักประสบปัญหาประชากรวัยเด็กและวัยทำงานมีจำนวนลดน้อยลง แต่ประชากรผู้สูงอายุกลับมีอัตราเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่ง ที่ประสบปัญหานี้และเริ่มทำการแก้ไขอย่างจริงจัง

ปัญหาในปัจจุบัน ของการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น คือ ขาดแคลนแรงงานและมีค่าแรงที่ค่อนข้างต่ำ อาชีพดูแลผู้สูงอายุ นอกจากเป็นอาชีพที่ค่อนข้างลำบากแล้วยังมีรายได้ที่ต่ำ ทำให้ภาครัฐเร่งปรับปรุงพัฒนาเรื่องค่าตอบแทนให้สูงขึ้น ในปัจจุบัน การดูแลผู้สูงอายุในระดับที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต หากเป็นงานระดับที่ไม่หนักมากเกินไปค่าแรงจะถูกกดต่ำลงไปอีก

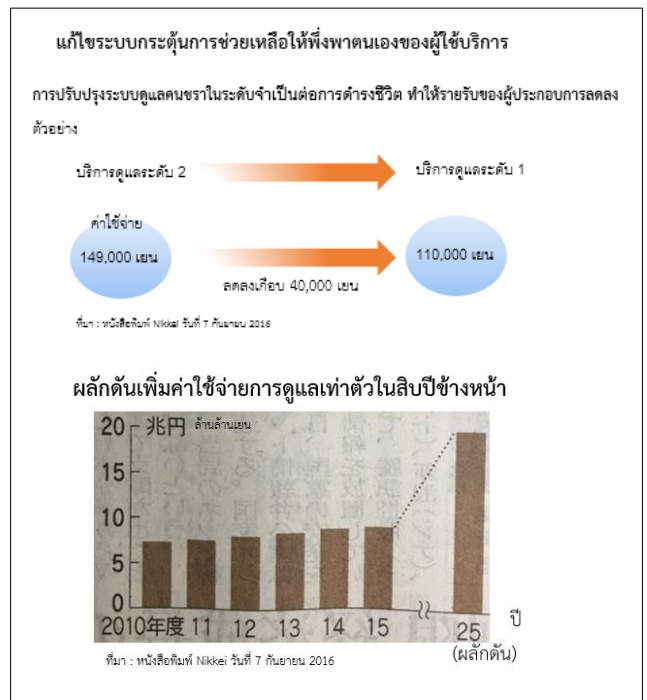
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เปิดเผยว่า มีนโยบายปรับปรุงระบบ และเพิ่มค่าตอบแทนแก่ผู้ประกอบการที่มีผลการดำเนินการในด้านของการดูแลผู้สูงอายุในระดับพึ่งพาตนเองได้ โดยมีเป้าหมาย จะเริ่มปรับปรุงตั้งแต่ปีงบประมาณ 2018 เป็นต้นไป

ระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุของญี่ปุ่นนั้น รายจ่ายสูงสุดของผู้ใช้บริการ ถูกกำหนดด้วยระดับความจำเป็นในการดูแล ทำให้รายได้ของผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีการผันแปรไปตามขอบเขตการเข้ารับบริการ ยกตัวอย่างเช่น กรณีเข้ารับบริการดูแลระดับ 3 ตาราง¹ มีค่าใช้จ่ายประมาณ 200,000 เยนต่อเดือน หากเป็นการบริการดูแลระดับ 2 ค่าใช้จ่ายจะลดลงเหลือประมาณ 150,000 เยน ต่อเดือน เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการจะได้รับค่าตอบแทนจากส่วนนี้เท่านั้น ซึ่งเป็นการคำนวณค่าตอบแทนที่น้อย

วัตถุประสงค์ของระบบอย่างหนึ่งคือ กระตุ้นผู้ให้บริการสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ยังพบปัญหาแรงจูงใจต่อผู้ประกอบการในด้านให้บริการผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ยังมีความเคลื่อนไหวไม่เพียงพอ

ข้อเสนอให้ปรับปรุงในครั้งนี้ คือ ให้กำหนดมาตรฐานในการตัดสินระดับการให้บริการระดับพึ่งพาตนเองได้ และพิจารณาความพึงพอใจของผู้บริโภคและการตอบสนองความต้องการแก่ผู้บริโภค เพื่อปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในระดับการดำรงชีพ

การผลักดันนี้ เริ่มมีการผลักดันในบางท้องถิ่นแล้ว เช่น ที่จังหวัดไซตะมะ ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2016 โดยมีรายละเอียด คือ เริ่มทดลองโดยแจกรางวัลพิเศษในกรณีการให้บริการแบบคนไข้นอก หรือ Day Service ผลการดำเนินการ คือ อัตราของผู้มาใช้บริการที่สามารถรักษาให้อยู่ในระดับรุนแรงน้อยลง มีอัตราเพิ่มเป็น 12.7 % และส่วนผู้ประกอบการที่สามารถปรับปรุงระดับความรุนแรงของคนไข้ได้ถึง 40 %

- นโยบายภาครัฐ
 เศรษฐกิจการลงทุน
 แนวโน้มการตลาด
 รายงานสินค้าและบริการ
 อื่นๆ

ตาราง 1 ระดับการดูแลผู้สูงอายุของญี่ปุ่น

ระดับการให้บริการ	รายละเอียดการให้บริการ
บริการระดับ 1	ผู้ที่ไม่สามารถลุกขึ้นและเดินได้อย่างมั่นคง จำเป็นต้องดูแลช่วยเหลือบางส่วนที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจจรรอบๆตัว
บริการระดับ 2	สภาพที่ต้องการความช่วยเหลือเล็กน้อยบางส่วน ตั้งแต่การพาลุกนั่งหรือเดิน รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน ในระดับที่เบา
บริการระดับ 3	สภาพที่ต้องการความช่วยเหลือ ตั้งแต่การพาลุกนั่งหรือเดิน รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน ในระดับกลาง
บริการระดับ 4	สภาพที่ต้องการความช่วยเหลือ ตั้งแต่การพาลุกนั่งหรือเดิน รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน ในระดับสูง
บริการระดับ 5	ผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลในระดับที่รุนแรง เนื่องจากไม่สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ต่ำ

อ้างอิง : <http://www.tanosikukaigo.com/hoken/ho3.html>

ข้อคิดเห็น

ญี่ปุ่นในปัจจุบัน อยู่ในสภาวะประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพทำให้อัตราการเสียชีวิตลดลงและอายุขัยของประชากรในประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งยังประสบปัญหาประชากรวัยเด็กและวัยทำงานมีจำนวนน้อยลง มีผลทำให้ประชากรต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้นและมีเวลาดูแลผู้สูงอายุน้อยลง นอกจากนี้แนวโน้มการมีบุตรน้อยลงส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาตนเองในบ้านปลายมากยิ่งขึ้น

นอกจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้ว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนไป มีส่วนทำให้ธุรกิจด้านการดูแลผู้สูงอายุเติบโตอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในต่างประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจะเป็นธุรกิจอันดับต้นๆ ที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในระยะแรกเป็นโอกาสของธุรกิจที่ให้บริการดูแลผู้สูงอายุแบบระยะสั้นๆ เช่น การดูแลระหว่างวันหรือ day Service และการพักฟื้น รวมถึงความต้องการที่พำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นจะมีโอกาสขยายตัวมากขึ้น

ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นประเทศอันดับต้นๆของการเป็นสังคมผู้สูงอายุและกำลังขาดแคลนแรงงานที่จะดูแลผู้สูงอายุ วุฒิสภาญี่ปุ่นจึงผ่านร่างแก้ไขกฎหมายควบคุมการอพยพ อนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถทำงานเป็นผู้ดูแลคนป่วยหรือคนชรา ตลาดแรงงานในสาขาอาชีพผู้ดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น ถือเป็นตลาดใหม่ที่เปิดโอกาสให้แรงงานไทย สามารถไปประกอบอาชีพ สร้างเม็ดเงินสู่ประเทศไทยได้อย่างมาก อีกทั้งมีผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย และประเทศไทยเองก็มีแนวโน้มผู้สูงอายุมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาฝีมือแรงงานในสาขาการดูแลผู้สูงอายุ

นอกเหนือจากด้านบริการแล้ว สินค้าสำหรับผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม สินค้าผู้สูงอายุ มักแบ่งตามช่วงวัย อาทิเช่น ช่วงวัยต่ำกว่า 70 ปี เป็นวัยที่ยังมีไลฟ์สไตล์ทันสมัย ไม่แตกต่างจากกลุ่มวัยทำงานช่วงปลาย มีความมั่งคั่ง เปิดรับสิ่งใหม่ๆ เข้าถึงเทคโนโลยี มีสังคม ชื่นชอบการช้อปปิ้ง ให้ความสำคัญกับสุขภาพ และยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ สินค้าประเภทเพื่อสุขภาพ ผิวพรรณและการเข้าสังคม อาทิเช่น เสื้อผ้าหรือเครื่องประดับ ที่สามารถสวมใส่ได้ง่าย ดูมีรสนิยมและไม่ดูสูงอายุจนเกินไปมีแนวโน้มที่ขายได้มาก ช่วงวัยมากกว่า 70 ปี มักบริโภคสินค้าที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ยอมจ่ายเพื่อสินค้าที่พึงพอใจด้านคุณภาพความปลอดภัย ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายที่ต้องพึ่งพิงคนดูแลเป็นพิเศษ หรือผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยลง หรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สินค้าที่ตอบโจทย์น่าจะอยู่ในกลุ่มที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับคนดูแลหรือตัวผู้สูงอายุเองเป็นหลัก อาทิเช่น เฟอร์นิเจอร์ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ดูแล เช่น อ่างอาบน้ำสำหรับผู้สูงอายุ แก้วน้ำหรือเตียงนอนเพื่อสุขภาพที่สามารถปรับได้ ผ้าอ้อมผู้ใหญ่ เป็นต้น โดยการทำการตลาดสินค้าเจาะกลุ่มนี้ ผู้บริโภคที่แท้จริงน่าจะเป็นกลุ่มลูกหลานที่กำลังมองหาสินค้าสำหรับผู้สูงอายุ หรือกลุ่มโรงพยาบาลมากกว่าจะเป็นตัวของผู้สูงอายุโดยตรง

ทั้งนี้ การที่จะสามารถเข้าสู่ตลาดธุรกิจผู้สูงอายุของญี่ปุ่นได้นั้น ภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องร่วมกันพัฒนาฝีมือแรงงานสาขาการดูแลผู้สูงอายุอย่างจริงจัง ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะด้านภาษา และคุณสมบัติให้เหมาะสม ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด และพร้อมที่จะเข้าทำงานในประเทศญี่ปุ่น รวมถึงศึกษา ด้านความต้องการของตลาดญี่ปุ่นอย่างจริงจัง พร้อมกับพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ต้องการส่งออกสู่ตลาดญี่ปุ่น ทั้งทางด้านนวัตกรรม และบรรจุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกต่อการใช้งาน ซึ่งมีสินค้าหลายกลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ ในญี่ปุ่น ก็นับเป็นโอกาสดีในการขยายตลาดสินค้าไทยให้เข้าสู่ผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้มากขึ้น

อ้างอิง :

- 1.หนังสือพิมพ์ Nikkei วันที่ 7 กันยายน 2016 หน้า 1
- 2.<https://www.scbeic.com/th/detail/product/1675>
- 3.<http://www.nationtv.tv/main/content/social/378554739/>
- 4.<http://positioningmag.com/1100674>
5. <http://www.tanosikukaigo.com>

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครโอซากา

ภาคผนวก : ภาพตัวอย่างสินค้าสำหรับผู้สูงอายุในญี่ปุ่น

ไม้ค้ำไม้ไฟพับได้

ภาพจาก <https://www.esupply.co.jp/senior>

ไม้จับของเอนกประสงค์

ภาพจาก <https://www.esupply.co.jp/senior>

อาหารเพื่อสุขภาพเหมาะสำหรับผู้สูงอายุ

ภาพจาก <http://nissyoku-toyama.jp>

กระเป๋าลาก

ภาพจาก <http://www.isokenkagu.jp>